

Universitetet
i Stavanger

FAKULTET FOR UTDANNINGSVITENSKAP OG HUMANIORA

BACHELOROPPGAVE

Studieprogram: LHIS370 I Bacheloroppgave i historie

Kandidatnummer: 9531

Veileder: Jonas Fossli Gjersø

Tittel på bacheloroppgaven:
DDRs statlige dopingprogram - Hvordan sportslig suksess kan brukes som en seier for staten

Antall ord: 7561

Antall vedlegg/annet: 0

Stavanger, 16. mai 2022
dato/år

LHIS370 1 Bacheloroppgave i historie

Innholdsfortegnelse

FAKULTET FOR UTDANNINGSVITENSKAP OG HUMANIORA	0
<i>Innledning:</i>	<i>1</i>
<i>Kap. 1 Historiografi:</i>	<i>4</i>
<i>Kap. 2: Mexico City, 1968.....</i>	<i>11</i>
<i>Kap. 3: München, 1972</i>	<i>14</i>
<i>Kap. 4: OL i Moskva 1980 og Los Angeles, 1984</i>	<i>17</i>
<i>Kap. 5: Seoul, 1988, Sochi 2014</i>	<i>19</i>
<i>Konklusjon</i>	<i>23</i>
Litteraturliste bachelor	25

Innledning:

Idrett og sport har spilt en sentral rolle innad i ulike samfunn opp igjennom historien. Tydelige eksempler på dette er hvordan idrett blir brukt til å bygge internt samhold og stolthet, spesielt i forbindelse med nasjonsbygging. Idrett har også hatt stor påvirkning på internasjonale forhold, der forskjellige nasjoner kan konkurrere i like idretter med bestemte og fastsatte regler for alle. Det kan gjøre at idrett kan ha en viktig rolle både nasjonalt og internasjonalt. Det har også vært eksempler på at ulike stater, nasjoner og kongedømmer som har utnyttet idrettens plass til å tjene sin egen sak¹. Historien har vist at ulike regimer har vært villige til å bryte de fastsatte reglene for at akkurat deres utøvere skal seire til slutt. Dette kan være gjennom ulike former for fusk.

Doping er en form for fusk som har fått en mer sentral plass i løpet av etterkrigstiden. Til dels har dette vært mulig gjennom utviklingen av stadig mer komplekse medisiner og metoder. Anti-doping Norge definerer doping slik: «*Doping blir ofte sett på som bruk av medikamenter tatt med mål om å gi en prestasjonsfremmende effekt*»². I de siste tiårene har det vært eksempler på forskjellige former for doping. Det har vært enkelttilfeller og det har vært tilfeller av større og mer systematiske programmer. Det kanskje mest kjente eksempelet i historien på statlige drevet dopingbruk, er det statlige dopingprogrammet i Deutsche Demokratische Republik (DDR). Da DDR eksisterte som stat, ble doping brukt som et middel for å fremme statens prestisje nasjonalt og internasjonalt.

Forskningsområdet for denne oppgaven, er hvordan stater og nasjoner har brukt idrett som en måte å fremme nasjonens prestisje og internasjonale annerkjennelse gjennom bruk av doping. Dette gjelder kanskje spesielt totalitære regimer. Det statlige dopingssystemet til DDR, som denne oppgaven vil fokusere på, er et godt egnet eksempel for å vise hvordan en nasjon har brukt idrett både nasjonalt og internasjonalt. Den konkrete problemstillingen jeg skal ta for meg i denne oppgaven er: «Hvordan og hvorfor ble det statlige dopingprogrammet i DDR brukt for å fremme statens interesser nasjonalt og internasjonalt?» Jeg vil også diskutere hvor sentralt dopingprogrammet sto i DDRs prosess med å legitimere seg selv som

¹ Claudio Tamburrini, Torbjörn Tännsjö, red. *Values in Sport: Elitism, Nationalism, Gender Equality and the Scientific Manufacturing of Winners* (London: Taylor & Francis, 2000) og «How Countries Use Sports To Improve Their Image», Hentet 1. Mai fra <https://www.npr.org/2022/03/15/1086734716/how-countries-use-sports-to-improve-their-image>.

² «Hva Er Doping?» Antidoping Norge, hentet 15. April <https://www.antidoping.no/kunnskap-og-ressurser/hva-er-doping>.

en stat. Fordi DDR tok en så dominerende plass i internasjonal idrett i etterkrigstiden, satte DDR sitt statlige dopingssystem et stort preg på all internasjonal idrett fram til muren falt i 1989. Oppgaven vil ha et fokus på perioden fra 1968 til 1988, da dopingssystemet til DDR var på sitt mest aktive³. Som vi vet er idrettsarrangementer veldig åpne og det finnes mange forskjellige konkurranser som arrangeres hvert eneste år. I denne oppgaven vil det spesielt fokuseres på hvordan DDR brukte de olympiske lekene som en plattform.

Metoden som vil bli brukt i denne oppgaven, er tekstanalyse. Jeg vil presentere mange forskjellige kilder, og jeg vil bruke kildene for å vise hvor komplekst og innviklet systemet var. En utfordring for denne oppgaven har vært at primærkildene hovedsakelig er skrevet på tysk, og dermed ikke tilgjengelig for meg. I den sammenheng har jeg i stor grad benyttet meg av oversatte versjoner av primærkilder og sekundærkilder som omhandler disse primærkildene. Dette inkluderer kilder om: DDR, doping, Sovjetunionen (USSR), kommunismen, de olympiske leker og andre relevante punkter som har vært nødvendige for denne oppgaven. Oppgaven vil derfor i stor grad være en beretning og analyse av andre forskeres akademiske tekster, med større grad av refleksjon rundt de ulike argumentene som blir presentert. Oppgaven vil hovedsakelig konsentrere seg om DDRs prestasjoner under de Olympiske sommerlekene i perioden 1968 til 1988. DDR sitt dopingprogram påvirket sannsynligvis all internasjonal konkurranse i denne tidsperioden. OL har den mest anerkjente internasjonale prestisjen av internasjonale konkurranser, derfor var det de mest relevante konkurransene å fokusere på. Oppgaven vil se på hvordan DDR konstruerte hele sitt system og hvordan man har sett på det i ettertid.

For totalitære regimer, har det vært viktig å ha ulike former å legitimere styresett sitt på. Spesielt har det vært viktig å oppnå en internasjonal legitimitet og anerkjennelse fra andre nasjoner gjennom totalitærere regimers prestasjoner på idrettslige arenaer. Dette sammenfalt også med kommunismens ønske om å fremme staten og ønsket om å hevde det kommunistiske systemet internasjonalt. DDR bruke idrett som et verktøy for å skape sosialistiske borgere som tar sin tilviste plass i et kommunistisk system⁴. Dette ønsket om en legitimering av DDR som stat gjennom de sportslige prestasjonene og motivasjonen dette ga

³ Drange, Mads. «doping – historikk». Hentet 11. mai 2022, fra Store norske leksikon, http://sml.sn.no/doping_-_historikk.

⁴ Molly W Johnson, og Johnson, Molly W. *“Training Socialist Citizens: Sports and the State in East Germany.”* Boston: BRILL, 2008. Hentet 12. mars 2022. <https://ebookcentral-proquest-com.ezproxy.uis.no/lib/uisbib/detail.action?docID=468161>.

for et statlige dopingssystem er det viktigste argumentet jeg vil argumentere for i denne oppgaven. Dette er en spesielt viktig annerkjennelse å få for mange totalitære regimer, fordi det kan også vise at nasjonen er en seriøs aktør på andre områder. Det viser andre stater at de kan vie ressurser til å utvikle idrettsutøvere eller representanter for nasjonen. Ved at utøverne fra totalitære stater vinner idrettskonkurranser, er de med på å styrke nasjonens bilde internasjonalt. For en nasjon, vil gode sportslige prestasjoner være omtrent gratis reklame for landet og kan derfor få stor betydning.

Kap. 1 Historiografi:

I 1948 taler den fremtidige leder for DDR Eric Honecker som på daværende tidspunkt var leder for «The Free German Youth Movement», i talen sier han: «*Sport is not an end in itself, but the means to an end*»⁵. Det ble altså uttrykt av deres fremtidige nasjonale leder, landet som et år senere ble DDR. Dette var med på å forme hvordan idrett ble brukt av DDR de neste 50 årene. Det politiske aspektet og utviklingen i samtiden har vært med på å påvirke historiografien til idrett. Et annet veldig viktig aspekt er knyttet til samspillet mellom synet på profesjonelle- og amatøriddretsutøvere. Dette er spesielt viktig med tanke på de olympiske leker. Forskjellen mellom disse to, er at profesjonelle idrettsutøvere tjener penger på idretten, i motsetning til amatørutøvere⁶. Det var i lang tid et større skille mellom akkurat disse, men det har blitt mye mer utydelig i dag. En del av dette synet var igjen knyttet til oppstarten av det som har blitt de moderne olympiske leker.

Initiativtakeren for de moderne leker og hadde en sentral rolle i utviklingen av dette synet⁷. Pierre De Coubertins syn representerte en vanlig holdning på den tiden. Hans samtid var sterkt inspirert av antikkens leker og hadde et fokus på internasjonalt samarbeid, samt sette den vanlige hverdagslige «utøveren» som den konkurrerende⁸. Sett i ettertid var dette synet noe optimistisk med tanke på de Olympiske lekernes ekspansjon i tiden som kom. Selv om det på daværende tidspunkt ville vært vanskelig å forestille seg den ekspansjonen som har vært. I tillegg favoriserte det sterkt utøvere som kom fra familier og nasjoner med mye penger, og som derfor ikke var avhengig av ordinær lønnsinntekt og kunne bruke tiden på idrett. Utøverne slik Coubertin så de for seg i de olympiske leker representerte med andre ord ikke et realistisk ideale for de fleste. De var mer en visjon som vanskelig passer inn i en verden som var i rask endring. I artikkelen til Ian Richie; «*Pierre de Coubertin, Doped 'Amateurs' and the 'Spirit of Sport': The Role of Mythology in Olympic Anti-Doping Policies*», skriver Richie en del om de Coubertin sine tanker. Han viser blant annet til at Pierre de Coubertin uttrykker et ønske om at de olympiske lekernes utøvere skulle være «ridderlige». Han hadde blant annet et ønske om en overdådig høflighet mellom utøverne som skulle ha sine likhetstrekk med ridderne i middelalderen. Ridderne i middelalderen var ofte en

⁵ Mike Dennis og Jonathan Grinx, *Sport under Communism*, (United Kingdom, Palgrave Macmillan, 2012) 18

⁶ Bryhn, «idrett»; hentet 10. Mai 2022 fra <http://snl.no/idrett>, Bryhn og Sæle, «amatøridrett»; Hentet 10. Mai 2022 fra <http://snl.no/amat%C3%B8ridrett>.

⁷ Ian Ritchie, «Pierre de Coubertin, Doped 'Amateurs' and the 'Spirit of Sport'». *The International Journal of the History of Sport*, nr 8 (2014) 820-825, <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/09523367.2014.883500>.

⁸ Ritchie. Pierre de Coubertin, 8225.

del av det føydale samfunnet og befant seg høyt oppe i klassesamfunnet som eksisterte på denne tiden⁹. De Coubertin hadde med andre ord et veldig utdatert syn, dette ble enda tydeligere i en verden som utvikler seg stort. En stor utvikling over en kort tidsperiode, kanskje den perioden med størst utvikling opptil det tidspunktet.

Verden i etterkrigstiden gikk etter hvert over i en ny fase, hvor det oppsto en kald krig mellom det vestlige kapitalistiske systemet og de Sovjetdominerende kommunismestyrte statene i Øst-Europa. En konsekvens av dette var en dragkamp mellom 2 politiske styresett som påvirket verden på mange ulike områder, også innen idrett ble denne dragkampen synlig. En dragkamp mellom ulike parter kan gjøres gjennom ulike handlinger og prestasjoner, der det å vinne viste at deres styresett var det overleggende. Idrett blir brukt som en konkurranseplattform for makt og for å måle overlegenhet mot det andre systemet. Etter hvert ble idrett et område der spesielt kommunistlandene DDR og Sovjetunionen totalt dominerte internasjonale turneringer. Spesielt leverte DDR veldig godt i medaljestatistikkene til de olympiske leker, både sommer- og vinter-lekene¹⁰. Dette var med på å forme plassen idrett fikk i samfunnet, videre er den med på å legge grunnmuren for idrettens bruk på den «internasjonale scenen».

En viktig faktor for utviklingen av idrett, ligger tett knyttet sammen med historiografien til idrett. Spesielt hvordan hendelser eller enkeltpersoner har blitt fremstilt. Dette er viktig fordi det former vår forståelse og kunnskap av hendelsene. Det former hendelsene for vårt syn både under og i etterkant i stor grad¹¹.

Så lenge man har hatt former for konkurranser, vil man ha hatt forskjellige grader av juks og fusk¹². Dette kan være på individnivå eller mer systematiske nivåer. Hvor store mengder av idrettslige prestasjoner som har vært påvirket av doping, er vanskelig for oss i etterkant å dokumentere og bevise. Det vil også være store forskjeller i gradene av fusk og i hensiktene bak fusken. Om det er en hensikt bak handlingen eller om det er mer systematisk

⁹ Bratberg og Arntzen, «ridder»; hentet 1. Mai 2022, fra: <http://snl.no/ridder> og Tøllefsen, «føydalisme». Hentet 1. Mai 2022 fra <http://snl.no/f%C3%B8ydalisme>.

¹⁰ IOC, «Olympic Results, Gold Medalists and Official Records». Hentet 14. April 2022 fra <https://olympics.com/en/olympic-games/olympic-results>.

¹¹ MacLean, Malcolm «A Gap but Not an Absence: Clubs and Sports Historiography». *The International Journal of the History of Sport*, 30, 14 (2013) <https://doi.org/10.1080/09523367.2013.831346>.

¹² Per Opsahl, «VM i juks» – 20 historier fra toppidretten, Hentet 12. mai 2022 fra <https://www.vg.no/i/1n3aMM>.

begått av en gruppe. I nyere tid har den mest brukte formen for fusk som har blitt oppdaget og avslørt vært ulike former for doping.

Historiografien til bruken av fusk i idrett, finnes det mange eksempler av. Det finnes spesielt mange kreative former for fusk. De olympiske lekers «ånd» var veldig sterk og hadde mange grunnleggende prinsipper. Amatørskap, solidaritet, samarbeid og en generell beundring for idrettsprestasjoner har alle vært grunnleggende tanker som har stått sentralt i tankesettet for de olympiske leker. Dette kan dermed legges som en årsak til at DDR prioriterte gode prestasjoner under de olympiske leker. Coubertin ønsket en konkurranse mellom de mer hverdagslige utøverne. Dette var deler av Pierre de Coubertin sin visjon ved opprettelsen av de moderne leker¹³. Pierre De Coubertin hadde en veldig optimistisk visjon for de moderne olympiske leker, den var sterkt inspirert av antikkens leker og skulle ha et fokus på internasjonalt samarbeid¹⁴. Det var ikke det sportslige som var i fokus, men ridderdådskap og en tanke om en atletisk ærefulhet¹⁵. De Coubertin sin visjon var optimistisk og det kan argumenteres for at den favoriserte rike familier og nasjoner, da han hadde en sterk tanke om at det kun var amatører som skulle delta og at ingen skulle tjene penger på sine prestasjoner eller deltakelser i de olympiske leker.

Hvor sterkt doping står i dagens idrett er vanskelig å si. Boken til den tidligere anti-doping arbeideren Mads Drange forteller om en dyster realitet. Drange kom til en personlig konklusjon i 2010 om at de fleste antidopingbyråene ikke visste hva de drev med¹⁶. Dette setter store spørsmålstegn ved hvor godt dopingarbeidet i perioden 1968 til 1988 var, spesielt med tanke på hvor stor den teknologiske utviklingen har vært de siste 30 årene. Hvor troverdig var anti-dopingarbeidet? Gjennom hele boken jobber Drange med den samme tanken. En tanke som går ut på at det er få antidopingbyråer med kompetanse og at denne manglende kompetansen fører til at det er for få som har kunnskapen som faktisk kreves i deres arbeid. Drange konkluderer med at dopingbyråene blir brukt til å legitimere prestasjonene og at man alltid ligger bak i antidopingarbeid¹⁷. Anti-dopingarbeid er med andre ord ikke så velfungerende som man har hatt en forventning om. Hvis man derimot kan

¹³ Ritchie, «Pierre de Coubertin» 820-825.

¹⁴ Ritchie, «Pierre de Coubertin» 820-825.

¹⁵ Ritchie, «Pierre de Coubertin» 830.

¹⁶ Drange, Den store doping bløffen, 31 og Cam Cole. "Drugs: The Great Games Divide." Hentet 4. April 2022 fra https://bibsys-almaprimo.hosted.exlibrisgroup.com/permalink/f/lrken/TN_cdi_proquest_newspapers_1789940635.

¹⁷ Drange, «Doping bløffen», 8-10 & 196.

ha trodd at anti-dopingarbeidet var veldig velfungerende, kan vi sitte med en tanke om at det har vært lite bruk av doping. En antakelse som kan rettes mot DDR sitt anti-dopingarbeid. Hvor de brukte anti-doping arbeidet på å bedre deres prestasjonsfremmende midler for egne atleter og avsløre andre nasjoners atleter¹⁸.

Bruken av idrett til omfattende propaganda har i moderne tid vært særlig knyttet til Hitlers Nazi-regimes OL i 1936. Nazi-regimets bruk av de olympiske leker i Berlin som et utstillingsvindu for Nazi-Tyskland, har hatt en stor betydning for utviklingen av lekene siden¹⁹. Selv til dags dato, er bruken av propaganda i OL i 1936 uten sammenlikning for nasjonalpropaganda i idrettssammenheng. Bruken av sterke nasjonale symboler for en vertsnasjon har satt sine preg på de etterfølgende olympiske lekene. Bakgrunnen for Nazi-Tysklands bruk av propaganda var at det nye Hitlerregimet benyttet anledningen til å vise hvordan landet hadde gjenreist seg etter de økonomiske problemene i etterkant av første verdenskrig og finanskrisen i 1929²⁰. Lekene i 1936 ble som kjent et vendepunkt for store idrettsarrangementer., og det ble et svært viktig punkt i moderne propagandahistorie generelt. Et tydelig eksempel på hvordan lekene i 1936 ble fremstilt, kan man se på de to sterkt propagandapregede dokumentarfilmene «*Olympia - Festival of Nations (1936)*» og «*Olympia 2. Teil - Fest der Schönheit (1938)*» av den omdiskuterte tyske filmskaperen Leni Riefenstahl²¹. Dette har videre utviklet seg i takt med den teknologiske utviklingen som skjedde utover det 20-århundret denne rollen har blitt veldig sentral for mange nasjoner, men det har spesielt blitt viktig for totalitære nasjoner. For DDR sin del, var vinklingen som seirende part over Bundesrepublik Deutschland (BRD) spesielt viktig, fordi BRD ble den viktigste konkurrenten og det ble stadig viktigere for DDR å beseire BRD ved enhver sportslig anledning.

¹⁸ Thomas M. Hunt, Paul Dimeo, Matthew T. Bowers & Scott R. Jedlicka (2012) «The Diplomatic Context of Doping in the Former German Democratic Republic: A Revisionist Examination», *The International Journal of the History of Sport*, 29:18, 2490-2493, DOI: 10.1080/09523367.2012.729797 <http://www.jstor.org/stable/2879522>.

¹⁹ Berlin 1936, Norges Olympiske Museum, Hentet 1. Mai 2022 fra <https://ol.museum.no/Om-Olympiske-leker/Sommerleker/Berlin-1936>. og Christopher Hilton, *Hitler's Olympics: the 1936 Berlin Olympic Games* (Stround; Sutton, 2006).

²⁰ Norges olympiske Museum, «Berlin 1936» Hentet 1. Mai 2022 fra <https://ol.museum.no/Om-Olympiske-leker/Sommerleker/Berlin-1936>.

²¹ Jan Anders Diesen og Ann-Sofi S. Emilsen, «Leni Riefenstahl», Hentet 8. Mars 2022 fra http://snl.no/Leni_Riefenstahl. og Leni Riefenstahl, *Olympia - Festival of Nations (1936)* Hentet 8. Mars 2022 fra <https://www.youtube.com/watch?v=H3LOPhRq3Es>. Og Leni Riefenstahl, *Olympia 2. Teil - Fest der Schönheit (1938)* Hentet 8. Mars 2022 fra <https://www.youtube.com/watch?v=a7XuAKJ9h74>.

Et av de mest kjente eksemplene på doping tidlig i de olympiske leker er den amerikanske maratonløperen Thomas Hicks, som hadde gjennomført maratonløpet under OL i St. Luis i 1904 på en blanding av stryknin, eggehvite og brandy²². Doping har utviklet seg mye siden den gangen, i tett sammenheng med de mulighetene den teknologiske utviklingen har gitt. Den olympiske ide forbød doping tidlig, en sentral grunn var tanken til De Coubertin om at de olympiske leker skal ha et fokus på amatørutøverne²³. Derimot kom det ikke et direkte reelt forbud mot doping før en revidering av IOCs vedtekter på amatørskap i 1946. Dette var en presisering på hva amatørskap var fra 1938²⁴. Riktignok var det mer alvorlige ting som foregikk internasjonalt i 1938 enn vedtekter og regler til den olympiske komite. Det store vendepunktet for doping i idretten var dødsfallet til den danske syklisten Knud Enemark Jensen, da han kollapset og døde under de olympiske leker 1960 i Roma grunnet amfetaminmisbruk²⁵.

Doping i DDR begynte på 1950-tallet ved at man begynte å gi ut ytelsesfremmende stoffer til atleter. Videre gjennom tiåret ble spesielt amfetamin mye brukt²⁶. Fra 1966 ble også den organisatoriske forskningen på hormonelle dopingmidler igangsatt, som førte til den enorme mengde dopingmidler som ble brukt av DDR under det statlige dopingprogrammet²⁷. Den stadige struktureringen av dopingprogrammet, i tillegg til midlene som ble viet til forskning på utvikling av nye midler, gjorde at man i ettertid har sett at DDR kan ha ledet utviklingen av prestasjonsfremmende midler generelt. Hvor mye andre land i verden hadde viet forskning på utvikling av prestasjonsfremmende midler er usikkert. Det kommer av at man ikke har informasjon fra andre nasjoner på dette området.

Som jeg har nevnt tidligere, var det en spesiell situasjon rundt hvordan DDR sitt statlige dopingprogram fungerte i praksis. Det har antakelig også påvirket doping forskning i etterkant. Det kommer blant annet av at det i etterkant har blitt tilgjengelig store mengder dokumenter fra hele prosessen. Dette er dokumenter som ble tilgjengelige etter at muren falt i

²² Aileen Donnelly «Olympic Avenue; The evolution of cheating», Hentet 11. April 2022 fra <https://www.proquest.com/docview/1810506947?accountid=38769>.

²³ Ritchie, «Pierre de Coubertin» 830, John Gleaves og Matthew Llewellyn, «Sport, Drugs and Amateurism: Tracing the Real Cultural Origins of Anti-Doping Rules in International Sport,» *The International Journal of the History of Sport*, Vol 31. No. 8 (2014) 849.

²⁴ Gleaves og Llewellyn «Sport, Drugs and Amateurism,» 849.

²⁵ «De største dopingsakene» Hentet 6. Mai 2022 fra <https://www.aftenposten.no/sport/i/0nvr00/de-stoerste-dopingsakene> og Gleaves og Llewellyn. «Sport, Drugs and Amateurism,» 849.

²⁶ Mike Dennis, «The East German doping program» i Routledge handbook of drugs and sport. Red. Verner Møller, Ivan Waddington og John Hoberman (London/New York: Routledge, 2015).171-172.

²⁷ Dennis, «The East German doping program». 171-172.

1989 og Tyskland ble gjenforent i 1990. Flere sentrale personer har i ettertid blitt dømt for sine involveringer i DDRs dopingssystem. Det var flere rettssaker på 90-tallet og gjennom disse rettssakene har omfanget og klar informasjon fra innsiden av systemet blitt offentlig kjent. Deriblant ble de sentrale personene i dopingssystemet Höppner og Ewald, gitt fengselsstraffer etter at rettsaker ble ført mot dem for deres involvering i systemet²⁸. Arkiver med dokumenter fra dopingprogrammet, som fortsatt er tilgjengelige i ettertid, har vært viktig i forskningen på DDR sitt dopingprogram. Arkivene med dokumenter har vært sentralt i forskningen dopingssystemet, dokumentene har vist hvordan DDR ble drevet i en helhet og hvilke virkemidler regimet var villig til å bruke. Temaet for forskning har i stor grad vært selve dopingprogrammet, men det har også vært fokusert på innholdet og den politiske hensikten om å fremme nasjonen og det kommunistiske system som overlegen vestens kapitalistiske system.

En kort forklaring på utfordringene DDR hadde som land, er knyttet til hvordan landet ble opprettet og den utfordrende politiske situasjonen som DDR etterhvert befant seg i. Styresettet i DDR var sterkt kritisert, også innad i landet. Eksempelvis var det en stor demonstrasjon i juni 1953 som 17. juni ble stanset i Berlin med sovjetisk våpenmakt²⁹. Denne korte illustrasjonen viser hvor stor intern misnøye det tidvis var i DDR. Livene til tyskere på hver sin side av grensen var etter hvert veldig forskjellige. Det kan argumenteres for at Stasi hadde stor makt ved å ivareta at DDR sine innbyggere støttet staten, mens de samtidig overvåket innbyggere som kunne være eller var regimekritikere³⁰. Dermed kunne Stasi ivareta og passe på at de hadde god støtte av innbyggerne i DDR. Grunnet hvor stor plass idretten begynte å få i det internasjonale samfunnets, fikk idrettsutøvere en mye større plattform enn de hadde hatt tidligere. Dette var antakelig en faktor som førte til at Stasi overvåket utøverne som konkurrerte internasjonalt for DDR, noe det ble viet store ressurser til³¹.

Ved Tysklands gjenforening i 1990 ble det statlige styrte dopingprogrammet avslørt gjennom dokumentasjonen man fikk tilgang til og man fikk stadig mer informasjon om systemet. Det var derimot tidligere flere tilfeller av avhoppere fra DDR til vesten, som

²⁸ Michael Krüger & Christian Becker (2014) «Doping and Anti- Doping in the Process of German Reunification,» *Sport in History*, 34:4, 628-629, DOI: 10.1080/17460263.2014.897250.

²⁹ Astrid Sverresdotter Dypvik, «DDR» Hentet 14. April 2022, fra <http://snl.no/DDR>.

³⁰ «Stasi», Hentet 26. April 2022 fra <http://snl.no/Stasi>.

³¹ Mike Dennis, «Securing the Sports ‘Miracle’: The Stasi and East German Elite Sport», *The International Journal of the History of Sport*, Vol 29. No. 18 (2012) 2556-2561, <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/09523367.2012.719881>.

allerede gjennom 60-, 70- og 80-tallet fortalte om et statlige dopingssystem i DDR³². Utfordringen var å finne bevis, noe som førte til at det ikke ble avslørt tidligere. Bevisene har blitt tilgjengelige i ettertid, med innsyn i store mengder dokumentasjon i Stasi sine arkiver³³. Det er akkurat mengden kilder som gjør DDR sitt dopingssystem så spesielt. Dette er dokumenter som er sentrale for historikers innsyn i fortiden fortsatt den dag i dag. Det må også rettes et kritisk blikk mot kildene som er tilgjengelig i etterkant. Selv etter murens fall, kan enkelte dokumenter som inneholdt sentral informasjon være utilgjengelig for oss. Det kan til en viss grad være gjennomtenkt hvilke dokumenter som er igjen og hvilke som for eksempel ble ødelagt før gjenforeningen. Dette kan være med på å forme det vi kjenner den dag i dag, derimot vil dette være vanskelig å bevise i etterkant.

En mulig begrensning i denne oppgaven er at det potensielt finnes viktige elementer fra DDRs dopingprogram i den tyskspråklige litteraturen som ikke er oversatt. Det er derfor viktig å understreke at dopingprogrammet kan være fremstilt ulikt på forskjellige språk, og fra forskjellige nasjoner. Det vil blant annet være en veldig naturlig reaksjon om dopingprogrammet har en mer negativ tilnærming i land der DDR ble sett på som en fiende eller motstander. DDR ble på mange måter sett på som en forlengelse av USSR på flere områder. Både Norge, England og de fleste engelskspråklige landene så på DDR og USSR som en direkte motstander, noe som er veldig viktig å huske på. På den andre siden så rettferdiggjør eller forklarer dette DDR sitt dopingssystem. Det må derfor forbeholdes at det er fremstilt annerledes innen den tyskspråklige litteraturen. Selv om mange av dagens akademikere balanserer flere elementer som er relevante når man diskuterer hele dette systemet, så har det igjen også sine begrensninger.

³² Hunt, Dimeo, Bowers & Jedlicka, «The Diplomatic Context of Doping in the Former German Democratic Republic», 2491. og Steven Dickman, «East Germany: Science in the Disservice of the State.» *Science* 254, no. 5028 (1991): 26–27. <http://www.jstor.org/stable/2879522>.

³³ Krüger & Backer, «Doping and Anti-Doping in the Process of German Reunification». 629.

Kap. 2: Mexico City, 1968

De olympiske sommerleker i Mexico City i 1968 markerer startpunktet for DDR som en selvstendig idrettsnasjon på den olympiske arenaen. Inntil dette hadde DDR konkurrert: «*as part of a unified German team*»³⁴. Som del av et samlet tysk nasjonallag hadde DDR og BRD konkurrerte sammen under felles navn og flagg. Det ble brukt et tysk flagg med OL ringene på for å vise deres deltakelse under tidligere leker, som de måtte gjøre siden første deltakelse etter krigen under lekene i 1952³⁵. Derimot var lekene i 1972 den første olympiske konkurransen der idrettsutøvere fra DDR konkurrerte under DDR sitt flagg. Det hadde vært en kamp for DDR å få lov å bruke sitt eget flagg under lekene i 1972. DDR fikk dette som en del av betingelsene for at BRD fikk sommer OL i 1972, men dette kommer mer frem i neste kapittel³⁶.

Dette var en stor seier for DDR og kan antas å ha styrket den sportslige nasjonalismen blant både utøvere og innbyggere i DDR. Denne anerkjennelsen kan legges frem som et argument for at DDR endelig begynte å få anerkjennelse fra det internasjonale samfunnet mer generelt. Spesielt den formelle anerkjennelsen DDR fikk av den internasjonale olympiske komite til å konkurrere som en selvstendig nasjon i 1965³⁷. Mange land i Europa hadde antakelig fremdeles et skeptisk forhold til det gamle Tyskland, men slik anerkjennelse kan tyde på at verden som samfunn prøvde å ta et skritt videre. For å kunne forstå hvorfor DDR og BRD konkurrerte under samme flagg, må man se på som en av konsekvensene av Tysklands posisjon etter andre verdenskrig. I etterkrigstiden ble Tyskland delt i fire soner, fordelt mellom de 4 store seiersmaktene. DDR er området som Sovjetunionen hadde kontroll over. Sovjetunionens kontroll over området førte til at de innførte sin politikk der. En direkte konsekvens av dette er oppbyggingen og etableringen av den nye kommunistiske staten DDR i oktober 1949³⁸.

Det må også påpekes at det er spesielt at DDR og BRD konkurrerte sammen så lenge som de gjorde med tanke på tiltakene DDR hadde satt i gang for å skape større separasjon

³⁴ Paul Dimeo, Thomas M. Hunt og Richard Hornbury, «The Individual and the State: A Social Historical Analysis of the East German 'Doping System,» *The International Journal of the History of Sport*, Vol 31. No. 2 (2011) 228 <https://doi.org/10.1080/17460263.2011.590026>.

³⁵ Dennis og Grix, *Sport under Communism*. 19-20.

³⁶ Stefan Krankenhagen og Patrick Klein, «Om fortunnere, fireårsplaner og mesterstjerner – et samlet blikk på DDR-idrettens historie» red. Benedikt Jager og Jon Raundalen (Oslo, abstrakt forlag, 2009.) 260-261.

³⁷ Dennis og Grix, *Sport under Communism*. 19.

³⁸ Dypvik, Astrid Sverresdotter. «DDR». Hentet 14. April 2022, fra Store norske leksikon, <http://snl.no/DDR>.

mellom DDR og BRD, et skille som blir tydeligere og tydeligere. Det tydeligste eksempelet var Berlinmuren, som ble satt opp i 1961, og var med på å videreføre denne splittelsen³⁹. Med Berlinmuren var det også et fysiske skille mellom de to nye landene.

Tildelingen av OL i 1972 til München i BRD i 1966, satte i gang store endringer i DDR⁴⁰. Etter denne tildelingen, ble det et tydelig mål for idretten i DDR å overgå BRD i resultater og på medaljestatistikken. Slik Meier og Mutz påpeker, anså begge de tyske statene sportslig suksess som: «... *a cue for general productivity and efficiency of the country*»⁴¹. I tillegg var idrett generelt et verktøy for å utvikle nasjonal identitet, særlig i DDR⁴². Tildelingen av OL i 1972 markerte starten for omstilling i det statlig dopingssystem i DDR, det strukturelle innad dette systemet ble endret. Dette sto Manfred Ewald for i 1967, da DDRs bekymringer for «vill doping» blant deres utøvere var en bekymring frem mot lekene i München⁴³. Manfred Ewald var en av de aller mest sentrale lederne for DDRs idrettspolitik. Hans innflytelse for utviklingen av DDRs dopingssystem var avgjørende⁴⁴. Det nye systemet ble underlagt Sports kommisjonen (LSK) og ble underlagt tilsyn av det sentrale komite sekretariat og politbyrå (SED), der Ewald var medlem⁴⁵. Det ble dermed integrert enda dypere i Stasi, og mulighetene idrettsprestasjonene ga Stasi og DDR, var antakelig store.

I sine første leker som en selvstendig stat i sportssammenheng, leverte DDR gode resultater. Etter å ha konkurrert sammen med BRD i 1964 hvor de sammen vant 50 medaljer, fikk DDR 25 medaljer i 1968⁴⁶. Dette var en medalje færre en BRD vant. Derimot hadde DDR ni gull mot BRD sine fem gull. Når man ser dette basert på befolkningstall, er dette en sterk prestasjon av DDR og et glimt av hva som ville komme i tiden fremover.

³⁹ Dypvik, Astrid Sverresdotter. «Berlinmuren». Hentet 8. Mai 2022, fra Store norske leksikon <http://snl.no/Berlinmuren>.

⁴⁰ Krankenhagen og Klein, «Om forturnere, fireårsplaner og mesterstjerner» 258

⁴¹ Meier, Henk Erik, and Michael Mutz. "Sport-Related National Pride in East and West Germany, 1992-2008: Persistent Differences or Trends Toward Convergence?" SAGE Open, (July 2016). 1, <https://doi.org/10.1177/2158244016665893>.

⁴² Meier og Mutz, «Sport-Related National Pride,» 3.

⁴³ Dennis, «The East German doping program». 171-172.

⁴⁴ Krankenhagen og Klein, «Om forturnere, fireårsplaner og mesterstjerner». 262.

⁴⁵ Krankenhagen og Klein, «Om forturnere, fireårsplaner og mesterstjerner». 262.

⁴⁶ «Olympic Results, Gold Medalists and Official Records». Hentet 14.4.2022 fra <https://olympics.com/en/olympic-games/olympic-results>.

Satsingen på idrett i DDR må ses i sammenheng med det politiske landskapet i DDR og deres syn på «å fremme det sosialistiske systemets overlegenhet»⁴⁷. I Stefan Krankenhagen og Patrick Klein sin artikkel om «DDR idrettens historie» i boken DDR- Det Det Var, står det: «Seksten år etter murens fall viste det seg at på idrettens område var det ikke først og fremst sportslige verdier som ble diskutert, men snarere samfunnets verdier»⁴⁸. Dette er en sterk parallell til Sovjetunionens avgjørelse om å delta i lekene i 1952: «... in order to broadcast the message of communist superiority»⁴⁹. DDR anerkjente USSR som en førende leder for den kommunistiske delen av verden, men DDR nektet likevel å dele sine doping hemmeligheter med USSR⁵⁰. Dette var fordi de ønsket å slå også Sovjetunionen. Den interne konkurransen mellom de kommunistiske landene var en faktor til at DDR ønsket å holde systemet sitt skjult.

⁴⁷ Krankenhagen og Klein, «Om forturnere, fireårsplaner og mesterstjerner». 257.

⁴⁸ Krankenhagen og Klein, «Om forturnere, fireårsplaner og mesterstjerner». 254.

⁴⁹ Meier og Mutz, «Sport-Related National Pride» 1.

⁵⁰ Hunt, Dimeo, Bowers & Jedlicka, «The Diplomatic Context of Doping in the Former German Democratic Republic», 2491.

Kap. 3: München, 1972

De olympiske leker i München var en svært viktig milepæl for DDR. Det var de første olympiske leker der DDRs atleter endelig kunne konkurrerte under nasjonen sitt offisielle flagg. Dette hadde stor betydning for å gjenbygge den nasjonale stoltheten og æren som man kan knytte til landet. Det at lekene gikk i BRD satte uten tvil det hele i et spesielt lys og førte til at DDR ønsket vise sin overlegenhet på en så klar måte som mulig. Det vil jeg argumentere for at de oppnådde, blant annet ved å komme på tredjeplass med 66 medaljer, derav 20 gullmedaljer⁵¹. De kom over BRD på medaljestatistikken, som endte på fjerde plass med sine 40 medaljer. Hadde BRD og DDR konkurrert sammen som tidligere, hadde Tyskland vært den ledende nasjonen på medaljeoversikten. Om det resultatet riktignok ville skjedd er langt ifra sikkert. Det var en stor konkurranse mellom BRD og DDR, og en stor antakelse er at denne konkurransen var med på å presse frem prestasjonene til begge landene for å seire over den andre. Fra DDR sin side, er det en mulighet for at utviklingen av deres statlige dopingprogram ble en stor bidragsyter til de sterke resultatene.

Det statlige dopingprogrammet i DDR var som kjent et omfattende og helhetlig system, der det viktigste målet var at utøverne skulle optimalisere resultatene. Programmet var gjenstand for en gradvis utvikling som begynte allerede på 1950-tallet, da DDRs ledelse bestemte seg for å prioritere konkurranseidrett fremfor breddeidrett⁵². Det var også en start på utdeling av prestasjonsfremmende midler i DDR, spesielt amfetamin som et middel som spredte seg i stor grad blant utøverne til DDR⁵³.

I 1963 ble Sport Medical Services (SMD), (Sportmedizinische Dienst på tysk) grunnlagt⁵⁴. Som tidligere nevnt, ble LSK godkjent i oktober 1974 som et konsept for omfattende doping av DDRs utøvere, hvor initiativet til dette arbeidet ble gjort av Ewald⁵⁵. Dette hadde flere betydelige resultater, deriblant klarere planer for forskning på prestasjonsfremmende midler. Noe som igjen har ført til flere gode resultater for DDR, som igjen styrket DDR sitt omdømme.

⁵¹ «Olympic Results, Gold Medalists and Official Records».

⁵² Dennis, «The East German doping program». 171-172.

⁵³ Dennis, «The East German doping program». 171-172.

⁵⁴ Dimeo, Hunt, og Horbury, «The Individual and the State». 228.

⁵⁵ Dennis, «The East German doping program». 172.

Doping ga raskt synlige resultater i form av prestasjoner. Et eksempel på utviklingen doping hadde, blir sitert i Franke og Berendok (1997) «*Hormonal Doping and Androgenization of Athletes*». En presisering av dette ble skrevet i boken «*Sport under Communism*»:

Performances could be improved with the support of these drugs within four years as follows: Shot-put (men) 2.5-4m; Shot-put (women) 4.5-5m; Discus throw (men) 6-10m; Discus throw (women) 11-20m; Hammer throw 6-10; javelin throw (women) 8-15m; 400m (woman) 4-5 sec; 800m (women) 5-10 sec; 1500 (women) 7-10 sec ...⁵⁶.

Dette er tall som indiker en veldig stor utvikling og som vil ha gitt bedre resultater. Resultatmessig så leverte DDR veldig sterkt, og fra 1972 var DDR blant de 3 nasjonene som fikk flest medaljer til alle de olympiske leker både vinter og sommer frem til murens fall i 1989⁵⁷.

Det som på mange måter var målet til DDR, var å vise en form for overlegenhet over BRD og «resten av vesten». Altså det som DDR så på som sin «fiende» eller motstandere. Et ønske om å oppnå et sterkere fellesskap, gjennom å klare å vise en fysiologisk overlegenhet, var viktig. Prestasjonene som ble utført av DDR sine utøvere gjennom dopingprogrammet var imponerende. Flere som var delaktige i DDR sitt statlige dopingsystem, har i ettertid forklart og delvis beklaget sine handlinger i dopingsystemet. Forklaringen har vært at andre atleter og nasjoner også drev med forskjellige virksomheter for doping, derfor måtte også DDR gjøre det⁵⁸. Det er på mange måter å antyde kraftig at andre stornasjoner drev med statlige dopingprogrammer, derimot finnes det ingen form for bevis eller «avsløring» på dette, som det på samme måte var av DDR sitt dopingprogram.

DDRs dopingprogram ble utviklet på et tidspunkt da: «... *international controls were tentative and anti-doping science in its infancy ...*»⁵⁹. Det eksisterte en form for vakuum av kunnskap på dette området. Dette gjorde det mulig for DDR å utvikle et dopingsystem som var et steg foran dopingkontrollørene. Ved at DDR var den ledende nasjonen på anti-dopingarbeid, mens de samtidig i det skjulte var den ledende nasjonen på forskningen og

⁵⁶ Dennis og Grix, *Sport under Communism*. 89.

⁵⁷ «Olympic Results, Gold Medalists and Official Records».

⁵⁸ Manfred Leopold, og John Bagratuni, "ROUNDUP: Ex-top Official Admits to Sports Doping in East Germany." Hentet 4. Mai 2022 fra https://bibsys-almaprimo.hosted.exlibrisgroup.com/permalink/f/lrken/TN_cdi_proquest_wirefeeds_750482925.

⁵⁹ Dennis, «The East German doping program». 172.

utviklingen av prestasjonsfremmende midler⁶⁰. Ved at DDR var de ledende innen anti-doping arbeid, ga deres dopingsystemet en stor fordel i den forstand at forskerne jobbet for DDR kunne opparbeide seg bedre kunnskap om hvordan man oppdaget doping. Dette ga dem dermed kunnskapen om hvordan det kunne skjules bedre. Dette ble antakelig en viktig faktor i dopingsystemet til DDR, og som et antakelig resultat var DDR alltid et skritt foran de andre nasjonene på doping.

⁶⁰ Hunt, Dimeo, Bowers & Jedlicka, «The Diplomatic Context of Doping in the Former German Democratic Republic», 2492.

Kap. 4: OL i Moskva 1980 og Los Angeles, 1984

Gjennom hele perioden denne oppgaven tar for seg, er uten tvil lekene i 1980 og 1984 de lekene med sterkest betydning for internasjonal politikk i denne sammenhengen. På grunn av USSR sin innmarsj i Afghanistan i 1979, boikottet hele 65 land lekene i Moskva året etter⁶¹. Dette må uten tvil ha vært et stort prestisjenederlag for Sovjetunionen, da en vertsnaasjon legger ned betydelige resurser i å arrangere olympiske leker. På denne tiden var det også større konkurranse om å være vertsnaasjoner for lekene. DDR og resten av de kommuniststyrte nasjonene deltok ikke i denne boikotten, og konkurrerte i lekene. Resultatet var at medaljestatistikken viste et resultat med en totaldominans av DDR og USSR. DDR står oppført med hele 126 medaljer, derav 47 gull, mens USSR står oppført med 195 medaljer og hele 80 gull⁶². Derimot kan nok flere av disse medaljene ikke føles like prestisjefylte, sammenlignet med tidligere leker. For selv om utøverne vant konkurranser innenfor sine respektive grener, så var mange av deres konkurrenter ikke til stede grunnet boikotten. Boikotten i 1980, svarer USSR, DDR og 12 andre kommunistiske land på med en boikott av lekene i 1984. Lekene i 1984 ble holdt i Los Angeles, der kun Romania og Jugoslavia var de kommunistiske landene fra Øst-Blokken som deltok⁶³. At det var en så liten andel av Øst-Blokken som deltok i lekene, er tydelig representert under medaljestatistikken i etterkant av lekene. USA ender til slutt opp med over 3 ganger så mange medaljer som neste nasjon på listen, med sine 174 medaljer og derav 83 gull.

På hvilken måte lekene i 1980 og 1984 hadde vært annerledes uten boikottene er ikke mulig å vite. Det som kan sies sikkert, er at medaljefordelingen under lekene hadde vært annerledes. Rekkfølgen på medaljeoversikten kan antas å være likere de foregående lekene hadde, men den totaldominansen som USSR og DDR viste i 1980, og som USA hadde i 1984, hadde med sikkerhet ikke vært tilfellet under lekene. Uavhengig av dette, har derimot det helhetlige resultatet av lekene i 1980 og 1984 blitt overskygget av USSR sin invasjon av Afghanistan på hver sin måte. Den store helhetlige taperen er USSR og Øst-Blokken, slik det også kommer tydelig frem i boken: «*East Plays West: Sport and the Cold War*». Her blir det beskrevet hvor hardt USSR satset på å bli arrangør til de olympiske leker utover 70-tallet. Først forsøkte de å få lekene i 1976, hvor det ble et skuffende nederlag til fordel for

⁶¹ Bjørn Johannessen, Haakon Holmboe og Knut Are Tvedt, «Afghanistans historie,» hentet 15. mai 2022 fra https://snl.no/Afghanistans_historie.

⁶² «Olympic Results, Gold Medalists and Official Records».

⁶³ Knut Are Tvedt, Egil Kraggerud, Matti Goksøyr, Rolf Bryhn, Jørn Sundby. «OL – olympiske leker». Hentet 28. februar 2022, fra Store norske leksikon, http://snl.no/OL_-_olympiske_leker.

Montreal⁶⁴. I neste forsøk i 1974, vant de retten til lekene i 1980. Nederlaget ved første forsøk må ha vært stort, da spesielt med tanke på at USSR var en av de to stormaktene i verden på denne tiden. Det kan heller ikke ha hjulpet at Los Angeles fikk det i 1984, med et visstnok relativt «halv-hjertet» forsøk på å først få lekene i 1980, før USA fikk lekene tildelt for 1984⁶⁵. Som en direkte konsekvens av dette, kan det fort antas at USSR og DDR gikk inn for å vinne så mange som mulige medaljer under lekene i 1980. Dette kan sees som et forsøk på å prøve å gjenvinne eller bevare en form for ære. For DDR sin del, var boikotten i 1984 resultatmessig skadelig. Det var knyttet forventinger til at de gode resultatmessige prestasjonene om DDR har visst siden lekene i 68 ville fortsette. For DDR sin del var boikotten i 1984 resultatmessig skadelig. Det var knyttet forventinger til at de gode resultatmessige prestasjonene om DDR har visst siden lekene i 68 ville fortsette.

Som resultatene i Moskva i 1980 og tidligere leker viste, så presterte DDR sine atleter gode resultater ved gjentatte olympiske leker. Tross at DDR sine atleter begynte å levere fast, var det ikke uten noen form for motstand internt. For å kunne utvikle de beste utøverne, så kreves det også en enorm mengde trening fra ung alder. Den dag i dag snakker man gjerne om «10 000 timer» som er et minimumskrav for at en utøver skal klare å komme til det øverste nivået innenfor en idrettsgren⁶⁶. Dette er mer et konsept som har kommet de siste årene. Derimot kan man si at den mengden DDR sine idrettsutøvere gjennomførte innen trening, hevet standarden for andre nasjoner som også ønsket idrettsutøvere i øverste verdensklasse. Denne store mengden trening som utøverne var gjennom og etter hvert det som begynner å bli de fysiologiske utviklingene av utøverne som en direkte konsekvens av at de blir dopet, vil ha satt sine preg hos familiene til utøverne⁶⁷. Deriblant ble det rapportert om større fysiologiske endringer blant de kvinnelige svømmerne. Det var også andre utfordringer DDR møtte på. Eksempler på foreldre som tok ut sine barn som var en del av DDR sitt dopingprogram, som ikke ønsket at deres barn skulle fortsette i DDR sin elitesatsing⁶⁸.

⁶⁴ Stephen Wagg, David Andrews, *East Plays West: Sport and the Cold War* (London: Routledge, 2006), 237.

⁶⁵ Wagg og Andrews, *East Plays West*, 237-238.

⁶⁶ Anne Lise Stranden, «Treningsmengde eller talent: Hva avgjør hvem som blir stjerner?» Hentet 12. mai 2022, fra <https://forskning.no/barn-og-ungdom-sport-talent/treningsmengde-eller-talenthva-avgjør-hvem-som-blir-stjerner/1551739>.

⁶⁷ Dennis, «The East German doping program». 176-177.

⁶⁸ Dennis, «The East German doping program». 176-177.

Kap. 5: Seoul, 1988, Sochi 2014

Ved lekene i Seoul i 1988, er man igjen tilbake til nær fulltallig deltakelse fra de kommunistiske landene og fra de nasjonene som boikottet lekene i Moskva i 1980. På tross av den stadige utfordrende situasjonen i Øst-Blokken, er det fortsatt USSR og DDR som dominerer medaljestatistikken. USSR blir igjen ledene nasjon med hele 132 medaljer og derav 55 gull, mens DDR vant hele 102 medaljer og imponerende 37 gull.

Rent statistisk sett er dette meget gode prestasjoner fra DDR, men det er et veldig viktig element som ikke kommer tydelig nok frem kun av å se på disse resultatene i etterkant. Utover 1980-tallet ble det et stadig mindre fokus på idrett for massene, det kommer av en fallende standard på regimet og det sportslige utstyret som var tilgjengelig i DDR⁶⁹. Den stadig fallende standarden i DDR, gjorde at DDR prioriterte eliteidrett over de mer hverdagsliges treningsbehov. Hvorfor DDR valgte dette, kan vi i etterkant tolke som at staten hadde et ønsket å opprettholde resultatene som deres utøvere hadde i internasjonale konkurranser.

Programmets rekkevidde var stort. Tall i ettertid har anslått at opp til 10 000 idrettsutøvere var gjennom DDR sitt dopingssystem⁷⁰. Hvor lenge utøverne var en del av programmet eller hvor stor del av programmet de forskjellige utøverne var, er vanskelig å kunne undersøke i etterkant. Det ble satt opp ulike *eliteleirer* der yngre atleter trente og ble dopet opp av DDR gjennom strategiske programmer for atletene⁷¹.

Som nevnt tidligere, var DDR sitt dopingssystem stort og hadde mange ledd som deler av systemet. Stasi satte i verk ulike sikkerhetstiltak for å passe på at dopingssystemet forble hemmelig og ikke møtte motstand fra andre parter. Et av tiltakene de iverksatte var overvåkning av utøvere⁷². Dette var for å passe på at de ikke ville fortelle om dopingssystemet, men viktigst var det at utøverne eller andre i systemet ikke skulle fortelle om det til andre nasjoner⁷³. En slik avsløring kunne ført til større internasjonale politiske skandaler. Derimot var det flere tilfeller av at DDR utøvere rømte fra DDR og fortalte om det statlige dopingssystemet, men få av disse avsløringene ga konkrete og direkte konsekvenser

⁶⁹ Dennis og Grix, *Sport under Communism*. 160-161.

⁷⁰ Dennis, «The East German doping program». 171 og Dennis og Grix, «Sport under Communism.» 84.

⁷¹ Dennis, «The East German doping program». 172-176.

⁷² Dennis, «Securing the Sports 'Miracle'», 2558.

⁷³ Dennis, «The East German doping program». 176-177.

den gang⁷⁴. Hvorfor det ikke fikk større internasjonal oppmerksomhet er uklart, i hvert fall med sammenligning av konsekvensene Russland har mottatt etter Sotchi 2014⁷⁵.

Hvorvidt det ville fungert i dag er mye vanskeligere å si. Som nevnt, var en av grunnene til at opprettelsen av DDR sitt dopingssystem var mulig at det var en form for «vakuum» på dette området. En annen måte å formulere det på er; kunnskapen for å oppdage formene for doping som DDR hadde utviklet fantes ikke på daværende tidspunkt. Muligheten for fremveksten av dopingssystemet utnyttet dermed at det var en mangel på viktig kunnskap på doping. Kun ved å opparbeide seg kunnskap om de ulike prestasjonsfremmende midlene, vil man kunne få et innsyn i hvordan de fungerer. Med den stadige teknologiske utviklingen som foregår den dag i dag, kan det argumenteres for at det ikke hadde vært like lett å opprette DDR sitt dopingssystem den dag i dag. Riktignok skal det også sies, å oppdage nye former for doping er utfordrende arbeid og krever betydelig forskning. Ved å ha kjennskap til eksisterende former for doping, vil en antakelse også være at det vil være lettere for å oppdage de samme tendensene hos andre utøvere som prøver seg på lignende former for prestasjonsfremmende midler.

Det som kanskje var den andre viktigste grunnen til at DDR hadde mulighet til å utvikle dette enorme statlige dopingssystemet, var at DDR gjorde seg offentlig og internasjonalt ledende på anti-dopingarbeid⁷⁶. Det var avgjørende av to grunner, hvor begge punkter overlapper hverandre; den første er at det fører til at de ble den ledende «jegeren» på andre nasjoners illegale bruk av doping, gjennom dette fremstår de internasjonalt som mot doping. Som videre fører til den andre grunnen; at det gir DDR muligheten til å ta potensielle utfordrere i å jukse. Den direkte konsekvensen av dette er at DDR hadde mindre motstand mot å vinne medaljer innenfor ulike grener. Den tidligere lederen av det statlige dopingssystemet har i ettertid stått fram og snakket om at «alle andre utøvere på toppnivå på denne perioden brukte en eller annen form for doping»⁷⁷.

⁷⁴ Dennis, «The East German doping program». 176-177.

⁷⁵ «IOC sanctions five Russian athletes and publishes first full decision as part of the Oswald Commission findings», Hentet 12. Mai 2022 fra <https://olympics.com/ioc/news/ioc-sanctions-five-russian-athletes-and-publishes-first-full-decision-as-part-of-the-oswald-commission-findings>. og Gabrielle Tétrault-Farber, «Russia braces for four-year Olympic ban over doping scandal», Hentet 12. Mai 2022 fra <https://www.reuters.com/article/sport-doping-russia-idUSL8N28G2ZM>.

⁷⁶ Hunt, Dimeo, Bowers & Jedlicka, «The Diplomatic Context of Doping in the Former German Democratic Republic», 2492.

⁷⁷ Leopold, og Bagratuni, «Ex-Top official».

Det er gode grunner for å hevde at det finnes statlige dopingssystem også i dag. Hvorvidt det er et lignende statlig dopingssystem av den typen DDR hadde, er heller tvilsomt. Det har derimot vært ikke mangel på beskyldninger og påstander om at det fantes eller finnes i dag. En nasjon som spesielt har måttet stå i søkelyset for dette er Russland⁷⁸. For Russland sin del, har mye av det sentrert rundt vinter OL i Sotchi i 2014⁷⁹. Det har blitt lagt fram en stor og dømmende rapport av Professor Richard McLaren, som har sagt at det har eksistert et statlig dopingprogram i Russland⁸⁰. Hvorfor har det derimot vært betraktelig mindre i mediene om dette den dag i dag og hvorfor er det fortsatt utøvere fra Russland som får konkurrere i internasjonale konkurranser? Dette er en mer utfordrende sammenligning. Ved tilfellet med DDR, hadde man i lang tid sterke antakelser om at det var et statlig dopingssystem som gjorde at DDR fikk så gode resultater i internasjonale konkurranser.

Selv om Russland den dag i dag leverer gode resultater og er som oftest blant de forskjellige nasjonene som konkurrer om gullmedaljer nesten uansett hvilken idrett det er, er de ikke dominerende eller har en overproduksjon som man kan argumentere for at DDR hadde i sin storhetstid⁸¹. Dette kan være et argument for at det ikke har vært like stor oppstandelse over denne situasjonen. Et annet argument kan være at det er grunnet politisk usikkerhet og maktkamp mellom Vesten og Østen som fører til at det ikke er tatt kraftigere grep. I skyggen av OL i Sotchi i 2014, har det vært større usikkerhet rundt hva som kom til å bli de neste stegene. Selv om DDR var underlagt USSR under deres periode som stat, var det likevel ikke en mektig stat på den skalaen som Russland er den dag i dag. Det kan derfor ses på som en form for kompromiss og ikke en eskalering av en vanskelig situasjon ved at russiske utøvere får konkurrere under det olympiske flagget⁸². Derimot kan dette leses som en direkte æreskrenkelse av Russland, der deres utøvere ikke kan konkurrere under deres

⁷⁸ Tétrault-Farber, «Russia braces for four-year Olympic ban over doping scandal» og «IOC sanctions five Russian athletes» og Anna Kaplan, «Russia's Embroiled In Another Olympic Drug Scandal. Here's How It All Started.» Hentet 12. mai 2022, fra <https://www.forbes.com/sites/annakaplan/2022/02/09/russias-embroiled-in-another-olympic-drug-scandal-heres-how-it-all-started/?sh=669ccac71882>. og

⁷⁹ Arve Lote, «Bekrefter statsstyrt russisk doping» hentet 29. april 2022 fra https://www.nrk.no/sport/_-bekrefter-statsstyrt-russisk-doping-1.13266981. og «Ny rapport om russisk idrett: Statlig kontrollert dopingregime under Sotsji-OL,» Hentet 29. april 2022 fra <https://www.vg.no/i/32bP0>.

⁸⁰ Professor Richard McLaren, WADA investigation of Sotchi allegations, Hentet 29. april fra https://www.insidethegames.biz/media/file/51552/mclaren_report_part_ii_2.pdf.

⁸¹ «Olympic Results, Gold Medalists and Official Records».

⁸² «EXPLAINER: This Is Why Russian Athletes Are Competing as the ROC at the Olympics» Hentet 12. mai 2022 fra <https://www.nbcchicago.com/news/sports/beijing-winter-olympics/explainer-this-is-why-russian-athletes-are-competing-as-the-roc-at-the-olympics/2753911/>. og «Explainer: What is the 'ROC,' and Why Are Russian Athletes Competing Under the Olympic Flag?» Hentet 12. Mai 2022 fra <https://www.nbcchicago.com/news/sports/beijing-winter-olympics/explainer-what-is-the-roc-and-why-are-athletes-competing-under-the-olympic-flag/2748688/>.

offisielle flagg, farger, navn og nasjonalsang. Denne konsekvensen var derimot ikke mulig for DDR på samme måte, dette kommer av at ved murens fall, forsvant også skillet mellom DDR og BRD. Man gikk altså «tilbake» til det som var den tidligere nasjonens grenser.

Konklusjon

I denne oppgaven har jeg gått gjennom hvordan DDR brukte sitt statlige dopingprogram for å oppnå mål satt av staten. Et spesielt fokus her, har vært hvordan dopingprogrammet ble brukt til å fremme DDR som kommunistisk stat ved å oppnå samhold nasjonalt og prestisje internasjonalt. Jeg redegjort for min tolkning av hvorfor de etablerte dette systemet, hvordan programmet utviklet seg over tid og hvordan de brukte dopingprogrammet. Ved at jeg har tolket tekster skrevet om DDR sitt dopingprogram fra forskjellige ståsted, har jeg oppnådd en forståelse av nasjoners synsvinkel på dopingssystemet. I denne oppgaven har jeg hatt de olympiske sommerleker som utgangspunkt og brukt deres resultater der for å vise hvordan resultatene til programmet var. Det er lekene i 1968, 1972, 1980 og 1988 som har vært i fokus, men lekene 1984 har vært nødvendig å trekke med også. Det tydeligste eksempelet på hvordan DDRs dopingprogram spilte en stor rolle, ser man spesielt under OL i 1972. Under disse lekene kunne DDR endelig konkurrere med deres offisielle nasjonalflagg og for deres eget land, ikke i et felleskap med BRD, slik de hadde måttet gjøre siden lekene i 1952. Forskningslitteraturen som er brukt i denne oppgaven understreker den tydelige sammenhengen mellom nasjonen DDR, deres politiske visjoner som en kommunistisk stat og deres ønske om å knytte nasjonen sammen.

Under DDRs dopingprogram har man helt klart sett at de var villige til å bryte de fastsatte reglene som er i konkurransene for å kunne seire. I tillegg har man et veldig tydelig eksempel på hvordan særlig totalitære regimer kan handle. Det kan tydelig argumenteres for at dopingprogrammet oppnådde det som var deres formål og som det ble brukt til.

Som jeg har poengtert flere ganger tidligere i teksten, har idrett en stor, betydelig posisjon i samfunnet. DDR brukte sine idrettsutøvere i stor grad, spesielt for å legitimere DDR som en viktig stat, også i det internasjonale bildet. Jeg mener at DDR klarte dette. Derimot må det hele ha blitt møtt med en veldig skepsis fra andre land på dette tidspunktet i historien. Denne tilnærming som tilsa at «alle dopet seg», var sentral i dopingens utvikling som helhet. Den sto også sentral i DDR som så seg nødt til å dope utøvere for å klare å kunne henge med i internasjonale konkurranser. Det som er den store forskjellen, er at DDR utviklet et mer systematisk og bedre system enn de andre nasjonene. Begrunnelsen for å kunne hevde dette, finner man på de andre nasjonene som DDR ofte konkurrerte mot. Det var ofte de samme nasjonene som konkurrerte mot DDR om flest medaljer hvert mesterskap og det gjelder spesielt nasjonene USSR, USA og BRD. DDR leverte i alle de olympiske lekene de

deltok i. Spesielt med tanke på innbyggertallet til DDR mot de andre på toppen av medaljestatistikken, gjør det at prestasjonene ble mye mer imponerende i kontrast.

Problemstillingen for oppgaven var «Hvordan og hvorfor ble det statlige dopingprogrammet i DDR brukt for å fremme statens interesser nasjonalt og internasjonalt?» Det som ble sentralt i drøftingen av problemstillingen, var forståelse av hvor viktig det ble for DDR å både konkurrere under DDR sitt eget flagg og deres offisielle navn. Det at de fikk den tillatelsen, er et tydelig eksempel på at DDR fikk en større aksept eller anerkjennelse som en selvstendig stat. Det til tross for at DDR fikk dette som en del av betingelsene til at de olympiske leker skulle avholdes i München i 1972. DDR utnyttet for fullt sitt dopingprogram til lekene og hadde en stor medaljefangst. De endte på 3 plass i medaljestatistikken og hele 26 medaljer flere enn BRD som kom på fjerdeplass på denne tabellen. Det helhetlige og statlige programmet kan ikke kalles noe annet enn en suksess til det som var dets mål. DDR leverte gjentatte ganger gode resultater og utøverne deres unngikk å bli tatt i doping av internasjonale kontroller. Dopingssystemet ble med andre ord ikke oppdaget.

Også i vår tid er det spørsmål om det også finnes eksempler på statlige drevet dopingssystemer. Dette ble spørsmålet ble særlig aktuelt etter avsløringene i etterkant av OL i Sotchi i 2014. Dette førte til at det ble satt spørsmål ved om dette gjaldt flere land også. I denne oppgaven har ikke fokuset vært å se på om det er andre nasjoner som har statlige dopingssystemer. Derimot har Russlands system vist at det har vært mulig, i kombinasjon med kritikken fra tidligere antidoping jeger Mads Drange, at det fortsatt kan være muligheter for at det finnes større systemer den dag i dag. Å kunne dokumentere dette, vil være et stort og omfattende arbeid.

Litteraturliste bachelor
Referanser og kilder

Primærkilde:

IOC. «Olympic Results, Gold Medalists and Official Records». Olympics.com. Hentet 14. april 2022. <https://olympics.com/en/olympic-games/olympic-results>.

Sekundærkilde:

«De største dopingsakene» Hentet 6. mai 2022 fra <https://www.aftenposten.no/sport/i/0nvr00/de-stoerste-dopingsakene>

«EXPLAINER: This Is Why Russian Athletes Are Competing as the ROC at the Olympics» Hentet 12. mai 2022 fra <https://www.nbcchicago.com/news/sports/beijing-winter-olympics/explainer-this-is-why-russian-athletes-are-competing-as-the-roc-at-the-olympics/2753911/>.

«Explainer: What is the 'ROC,' and Why Are Russian Athletes Competing Under the Olympic Flag?» Hentet 12. Mai 2022 fra <https://www.nbcchicago.com/news/sports/beijing-winter-olympics/explainer-what-is-the-roc-and-why-are-athletes-competing-under-the-olympic-flag/2748688/>.

«How Countries Use Sports To Improve Their Image», Hentet 1. Mai fra <https://www.npr.org/2022/03/15/1086734716/how-countries-use-sports-to-improve-their-image>.

«IOC sanctions five Russian athletes and publishes first full decision as part of the Oswald Commission findings», Hentet 12. Mai 2022 fra <https://olympics.com/ioc/news/ioc-sanctions-five-russian-athletes-and-publishes-first-full-decision-as-part-of-the-oswald-commission-findings>.

«Ny rapport om russisk idrett: Statlig kontrollert dopingregime under Sotsji-OL,» Hentet 29. april 2022 fra <https://www.vg.no/i/32bP0>.

Bratberg, Terje, og Jon Gunnar Arntzen. «ridder». I Store norske leksikon, Hentet 3. mai 2022 fra <http://snl.no/ridder>.

Bryhn, Rolf, og Ove Olsen Sæle. «amatøridrett». I Store norske leksikon, Hentet 10. mai 2022. <http://snl.no/amat%C3%B8ridrett>.

Bryhn, Rolf. «idrett». Hentet 10. mai 2022, <http://snl.no/idrett>.

Cam Cole. "Drugs: The Great Games Divide." *National Post (Toronto)* (Don Mills, Ont), 19. Mai 2016.

- Dennis, Mike. «Securing the Sports ‘Miracle’: The Stasi and East German Elite Sport», *The International Journal of the History of Sport*, Vol 29. No. 18 (2012) 2556-2561, <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/09523367.2012.719881>.
- Dennis, Mike. «The East German doping program» i *Routledge handbook of drugs and sport*. Redigert av Verner Møller, Ivan Waddington og John Hoberman, 170-180. London; New York: Routledge, Taylor & Francis Group, 2015.
- Dennis, Mike. og Jonathan Grinx, «*Sport under Communism*,» (United Kingdom, Palgrave Macmillan, 2012).
- Dickman, Steven. “East Germany: Science in the Disservice of the State.” *Science* 254, no. 5028 (1991): 26–27. <http://www.jstor.org/stable/2879522>.
- Diesen, Jan Anders og Emilsen, Ann-Sofi S., «Leni Riefenstahl», Hentet 8. mars 2022 fra http://snl.no/Leni_Riefenstahl.
- Dimeo, Paul. Hunt, Thomas M. og Hornbury, Richard. «The Individual and the State: A Social Historical Analysis of the East German ‘Doping System»,» *The International Journal of the History of Sport*, Vol 31. No. 2 (2011) 218-237 <https://doi.org/10.1080/17460263.2011.590026>.
- Donnelly, Aileen. «Olympic Avenue; The Evolution of Cheating». Newspaper. *National Post*. Hentet 11. april 2022. <https://www.proquest.com/docview/1810506947?accountid=38769>.
- Donnelly, Aileen. «Olympic avenue; The evolution of cheating», Hentet 11. april 2022 fra <https://www.proquest.com/docview/1810506947?accountid=38769>.
- Drange, Mads. «doping – historikk». Hentet 11. mai 2022, fra Store norske leksikon, http://sml.snl.no/doping_-_historikk.
- Drange, Mads. Den store dopingbløffen. Oslo: Kagge, 2014.
- Dypvik, Astrid Sverresdotter, «DDR» Hentet 14. april 2022, fra <http://snl.no/DDR>.
- Dypvik, Astrid Sverresdotter, «Stasi». Hentet 14. april 2022. <http://snl.no/Stasi>.
- Dypvik, Astrid Sverresdotter. «Berlinmuren». Hentet 8. mai 2022, fra Store norske leksikon <http://snl.no/Berlinmuren>.
- Dypvik, Astrid Sverresdotter. «DDR». Hentet 14. april 2022, fra Store norske leksikon, <http://snl.no/DDR>.
- Gleaves, John. og Matthew Llewellyn, «Sport, Drugs and Amateurism: Tracing the Real Cultural Origins of Anti-Doping Rules in International Sport»,» *The International Journal of the History of Sport*, Vol 31. No. 8 (2014) 849 <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/09523367.2014.883500>.
- Hilton, Christopher. *Hitler’s Olympics: the 1936 Berlin Olympic Games*. Stroud: Sutton, 2006.

- Hunt, Thomas M, Paul Dimeo, Matthew T. Bowers & Scott R. Jedlicka (2012) «The Diplomatic Context of Doping in the Former German Democratic Republic: A Revisionist Examination», *The International Journal of the History of Sport*, 29:18, 2490-2491, DOI: 10.1080/09523367.2012.729797.
- Johannessen, Bjørn, Haakon Holmboe og Knut Are Tvedt, «Afghanistans historie,» hentet 15. mai 2022 fra https://snl.no/Afghanistans_historie.
- Johnson, Molly W., and Johnson, Molly W. «Training Socialist Citizens: Sports and the State in East Germany.» Boston: BRILL, 2008. Hentet 12. mars 2022. <https://ebookcentral-proquest-com.ezproxy.uis.no/lib/uisbib/detail.action?docID=468161>.
- Kaplan, Anna, «Russia's Embroiled In Another Olympic Drug Scandal. Here's How It All Started. » Hentet 12. mai 2022, fra <https://www.forbes.com/sites/annakaplan/2022/02/09/russias-embroiled-in-another-olympic-drug-scandal-heres-how-it-all-started/?sh=669ccac71882>.
- Krankenhagen, Stefan og Patrick Klein. «Om forturnere, fireårsplaner og mesterstjerner – et samlet blikk på DDR-idrettens historie» *DDR - det det var: østtysk kultur- og hverdagshistorie*, redigert av Benedikt Jager og Jon Raundalen, 254-278. Oslo, abstrakt forlag, 2009.
- Krüger, Michael & Christian Becker (2014) «Doping and Anti- Doping in the Process of German Reunification, » *Sport in History*, 34:4, 620-643, DOI: 10.1080/17460263.2014.897250.
- Lipoński, Wojciech. «PART I -History and cultural aspects of sport, » *Truth in sports history*, Vol. 19, No. 4, 2012, 169-173.
<https://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.1061.7918&rep=rep1&type=pdf>.
- Lote, Arve, «Bekrefter statsstyrt russisk doping» hentet 29. april 2022 fra https://www.nrk.no/sport/_-bekrefter-statsstyrt-russisk-doping-1.13266981.
- MacLean, Malcolm. «A Gap but Not an Absence: Clubs and Sports Historiography». *The International Journal of the History of Sport*. Vol 30, nr. 14 (august 2013): 1687–98.
<https://doi.org/10.1080/09523367.2013.831346>.
- Manfred Leopold, and John Bagratuni. "ROUNDUP: Ex-top Official Admits to Sports Doping in East Germany." *Knight-Ridder/Tribune Business News* (Washington), 2010.
- McLaren, Professor Richard, WADA investigation of Sochi allegations, Hentet 29. april fra https://www.insidethegames.biz/media/file/51552/mclaren_report_part_ii_2.pdf.
- Meier, Henk Erik, and Mutz, Michael. "Sport-Related National Pride in East and West Germany, 1992-2008: Persistent Differences or Trends Toward Convergence?" *SAGE Open*, (July 2016). <https://doi.org/10.1177/2158244016665893>.
- Miller, David, «*The official history of the Olympic Games and the IOC: Athens to London 1894-2012*, » Edinburgh: Mainstream Publishing, 2012.

- Norges olympiske Museum, Norges olympiske. «Berlin 1936». Hentet 1. mai 2022.
<https://ol.museum.no/Om-Olympiske-leker/Sommerleker/Berlin-1936>.
- Opsahl, Per, «VM i juks» – 20 historier fra toppidretten, Hentet 12. mai 2022 fra
<https://www.vg.no/i/1n3aMM>.
- Riefenstahl, Leni. *Olympia - Festival of Nations* (1936) Hentet 8. mars 2022 fra
<https://www.youtube.com/watch?v=H3LOPhRq3Es>.
- Riefenstahl, Leni. *Olympia 2. Teil - Fest der Schönheit* (1938) Hentet 8. mars 2022 fra
<https://www.youtube.com/watch?v=a7XuAKJ9h74>.
- Ritchie, Ian. «Pierre de Coubertin, Doped ‘Amateurs’ and the ‘Spirit of Sport’: The Role of Mythology in Olympic Anti-Doping Policies». *The International Journal of the History of Sport* 31, nr. 8 (24. mai 2014): 820–838. <https://doi.org/10.1080/09523367.2014.883500>.
- Stranden, Anne Lise, «Treningsmengde eller talent: Hva avgjør hvem som blir stjerner?» Hentet 12. mai 2022, fra <https://forskning.no/barn-og-ungdom-sport-talent/treningsmengde-eller-talenthva-avgjor-hvem-som-blir-stjerner/1551739>.
- Syvvertsen, Trine. «radio – massemedium», Hentet 28. april 2022. http://snl.no/radio_-_massemedium.
- Tamburrini, Claudio. Torbjörn Tännsjö, red. *Values in Sport: Elitism, Nationalism, Gender Equality and the Scientific Manufacturing of Winners* (London: Taylor & Francis, 2000).
- Tétrault-Farber, Gabrielle, «Russia braces for four-year Olympic ban over doping scandal», Hentet 12. Mai 2022 fra <https://www.reuters.com/article/sport-doping-russia-idUSL8N28G2ZM>.
- Tvedt, Knut Are, Egil Kraggerud, Matti Goksøyr, Rolf Bryhn, Jørn Sundby. «OL – olympiske leker». Hentet 28. februar 2022, fra Store norske leksikon, http://snl.no/OL_-_olympiske_leker.
- Tøllefsen, Trond Ove. «føydalisme». Hentet 3. mai 2022, <http://snl.no/f%C3%B8ydalisme>.
- Wagg, Stephen, David Andrews, *East Plays West: Sport and the Cold War* (London: Routledge, 2006), 237.